

Tropsko drvo — uzrok profesionalnih oboljenja

Sažetak

Neke tropske tvrde vrste drva, stručno poznate kao vrste s iritativnim svojstvima, izazivaju određene škodljive posljedice po zdravlje onih koji dolaze s njima u dodir ili ga prerađuju.

Potrebno je poznavati odgovarajuće simptome kao i štetne posljedice koje te vrste drva izazivaju. Nadalje, neophodno je uvesti adekvatne mjere zaštite za sve one koji sudjeluju u preradi tih vrsta drva.

TROPICAL WOOD — CAUSE OF PROFESSIONALLY HEALTH HAZARD

Summary

Some tropical hardwood species, professionally known as »irritant timbers«, present a definite health hazard to those handling or machining them.

Both, the harmful effects and the corresponding symptoms produced by the »irritant timbers« should be known, and adequate protection to all personnel involved in direct conversion provided.

Poznato je da udisanje čestica drvene prašine ili fizički dodir s piljenim drvom, prilikom prerade nekih egzota, mogu izazvati nastupe bronhitisa, astme, dermatitisa, krvarenja nosa i ušiju i drugih oboljenja ili poteškoća, koje mogu biti ponekad izražene u jako oštrm obliku. Jedno od prvih iskustava u mehaničkoj preradi egzota jest potreba pažljivog manipuliranja s onim vrstama tropskog drva koje su se pokazale štetne po zdravlje radnika u proizvodnji.

Upotreba egzota u najraznovrsnije svrhe i njihova povećana potražnja na evropskom tržištu znatno je pridonijela naglom porastu prerađivača ove sirovine. Iskorišćenje i produktivnost na pilanama za preradu tropskog drva uvjetovali su, naročito u toku posljednjih godina, masovni ulaz trupaca izvanstandardnih vrsta. One su još nedavno bile isključene iz normalne upotrebe zbog:

- nedovoljne ili nekontinuirane količine za izvoz
- neodgovarajućih tehničkih karakteristika
- specifičnih iritativnih odlika i osobina koje otežavaju njihovo korišćenje.

Pojava ovih posljednjih na evropskom tržištu, u mnogo većim količinama nego što je to bilo uobičajeno, izazvala je procentualni porast spomenutih oboljenja. To se naročito ispoljava kod radnika direktno vezanih za primarnu preradu, ako su slabo zaštićeni i bez nekog većeg praktičnog iskustva. Briga o zdravstvenom blagostanju radnika od prvobitnog je značenja u bilo kom

sektoru industrijske prerade. Uvođenje adekvatnih zaštitnih sredstava u mehaničkoj preradi gore spomenutih egzota, kao što su rukavice, maske, naočale i tome slično, neophodno su potrebni i obavezni. Bolje poznavanje tehnoloških svojstava materijala s kojim se radi, a naročito ako je štetan po zdravlje, također bi trebalo biti obavezno.

Iskustva autora, stečena prilikom dugogodišnjeg rada u preradi egzota, mogu samo potvrditi ocjenu Firanote-32* (vidi tabelu). Smatra se, naime, da nekih dvadesetak vrsta tropskog drva posjeduju iritativne osobine, te mogu izazvati oboljenja kod osoba prosječne osjetljivosti. Normalno je, međutim, da individualna senzitivnost i urođena predispozicija prema iritativnim sastojcima u drvu varira. Udisanje drvene prašine ili fizički kontakt s ovakvim materijalom obično je u stanju da prouzrokuje stanovitu reakciju organizma.

Ona može biti oštra i nagla, ili se ispoljava u blagoj formi, pa čak i nakon nekoliko godina.

Karakteristični simptomi i oboljenja, prouzrokovani različitim vrstama egzota, navedeni su u priloženoj tabeli.

Napominjemo da se podaci u tabeli temelje na medicinski utvrđenim slučajevima iz prakse. Očigledno je da postoje i mnoge druge egzote čija iritativna svojstva još nisu poznata ili proučena u dovoljnoj mjeri.

* 1966

Vrste tropskog drva koje uzrokuju profesionalna oboljenja

TRGOVAČKI NAZIV	BOTANICKO IME	ŠKODLJIVE POSLJEDICE	N A P A D		PRIMJEDBA
			FORMA	UČESTALOST	
Agba	Gossweileroden- dron balsamiferum	Iritacija kože, nadraži- vanje sluznice nosa.	Blaga	Dosta rijetka	—
South African Boxwood*	Gonioma kamassi	Simptomi hunjavice, iri- tacija grla, pospanost, glavobolja.	Prilično oštra	Dosta česta	Sadrži alkaloid koji usporava rad srca.
East African Camphorwood	Ocotea usambarinsis	Astma, dermatitis.	Prilično oštra	Rijetka	—
Western Red Cedar	Thuja plicata	Astma, upala suznih žljezda, kihanje, bron- hijalne tegobe, dermati- tis, otežano zarašćiva- nje rana.	Oštra	Dosta česta	Uzrok iritacije je ulje u piljevini. Rizik obo- ljenja se smanjuje efi- kasnim uklanjanjem pi- ljevine i drvne prašine.
Dahoma	Piptadeniastrum africanum	Upala sluznice i nadra- žaj dišnih puteva, kihan- je i kašalj, simptomi hunjavice, dermatitis.	Oštra	Česta	Ima miris sličan amo- nijaku, te se zbog toga ne upotrebljava za izra- du namještaja.
Ebony*	Diospyros spp.	Dermatitis, iritacija no- sa i grla.	Prilično oštra	Dosta česta	—
Guarea	Guarea thompsonii Guarea cedrata	Blag nadražaj nosne sluznice, kihanje i ka- šalj, upala suznih žli- jezda, nadražaj dišnih puteva, plikovi u blizini očiju, dermatitis.	Blaga do veoma oštra (individualna predispozicija).	Veoma česta	Uzrok nadražaja je ulje u piljevini. Rizik se smanjuje uklanjanjem piljevine i drvne praši- ne.
Iroko	Chlorophora excelsa	Iritacija očiju i kože, astma, simptomi hunja- vice.	Obično blaga, ponekad oštra.	Dosta rijetka	—
Machaerium	Machaerium spp.	Dermatitis.	Oštra	Za sada rijetka, zbog neznatnih količina u preradi	—
African Mahogany	Khaya anthotheca	Dermatitis.	Oštra	Isto	Teško se razlikuje od Khaya ivorensis.
Makore	Mimusops heckelii	Simptomi hunjavice, ki- hanje i upala suznih žlijezda, glavobolja, kr- varenje nosa, bolovi u grudima.	Oštra	Veoma česta	Trajnost kratka.
Masonia	Mansonia altissima	Nadražaj sluznice, ki- hanje i krvarenje nosa, crvenilo i bolovi u oči- ma.	Prema individual- noj predispoziciji, ponekad veoma oštra.	Česta	Oboljenja su prouzro- kovana nadražajnim ka- rakteristikama jedne vrste glikozida i kinona.
Missanda	Erythrophleum guineense	Glavobolja, kihanje i krvarenje nosa, simpto- mi hunjavice, otekline lica i krvarenje iz ušiju.	Neispitana	Nepoznata	Škodljive posljedice su u porastu zbog poveća- ne upotrebe ove vrste drva za parket.
Peroba	Paratecoma peroba	Iritacija kože i grla.	Obično blaga, ponekad oštra	Rijetka	—
East Indian Satinwood*	Chloroxylon swietenia	Dermatitis.	Oštra	Rijetka	—
West Indian Satinwood*	Fagara flava	Dermatitis, kašalj, glavobolja.	Veoma oštra.	Rijetka	—
Teak*	Tectonia grandis	Upala očiju, dermatitis.	U veoma oštroj formi ukoliko je koža ozlje- đena ili dugo izložena fizič- kom dodiru.	Rijetka	Oboljenja uzrokuju sa- stojci lapakola i dioksi- lapakola.
Yew*	Taxus baccata	Bronhijalna astma, dermatitis.	Veoma oštra	Rijetka	Piljevina izaziva oštar dermatitis.

* Označene vrste mogu izazvati oboljenja kod osoba prosječne osjetljivosti.